

M A G Y A R K U R I R

[Bétsből, Februárius' 10-dikén 1818.

Portugallia, Brasilia és Algarbia egyesült Országok.

Minémü viszontagságokkal volt öszveköltetve Austriai fő Herczegaszszony *Leopoldinának* a' Portugallia Brasilia's Algarbia egyesült Országok' Koronaörököse' eljegyzett életepárjának tengeri utazása, és miképpen fogadták az Európai Printzaszszonyt az új világban, igen környülállásosan leírta Cs. Kir. Természetvi'ssgáló *Natterer* úr az *Augusta* hajón Nov. 8-dikán költ levelében. Annak foglalata ez: *Funchal* városát Sept. 13-dikán elhagyván dél-nyúgoznak tartottunk. *Palma* szigetét harmad nap mulva láttuk, és nyugotra mentünk-el mellette, némeltyek *Pico de Teneriffa* szigetét is mondják hogy látták. Ettől fogva semmi sziget, vagy tsak olyan forma is mint a' száraz föld, szemünkbe nem tünt, hanem a' tsupa tenger ritkaságai foglaltoskodtatták nem minden félelem nélkül figyelmünket. Sept. 22-dikén igen sok repülő halakat láttunk, mellyeknek repülések igen sebes, és ottan ottan 100 lépésnyire is kiterjed; olly rekkenő meleg volt, hogy azt gondoltuk, hogy mind el kell a' hajószobában; a' hévség miatt vesznünk. Másnap egy halat (*scomber thynnus*) fogtak szígonnyal, melyből én egynéhány bélsérgeket vettem-ki. Több napokig együtt utazott egy sereg Európai házi fetske velünk, de iható vizek nem lévén, a' szomjuság miatt mind elvesztek. — Oct. 4-dik napján megszün-

vén az azelőtt való éjtzekán megeredt esső, gállába öltözködött az *Augusta* hajó Felséges Császárunk' neve napjának meginneplésére. Ez a' gálla abból állott hogy az Austriai és Portugalliai vitorlákat felvonták, veres és sejér hadi ruhákat raggattak ki, és reggel, délbe's estve 21 Salvét löttek ágyuval. A' két *Linea* hajókon, és a' *S. Sebastianon* is hasonlóképpen tisztelettételi czeremoniák tettek. A' széltsendesség vagy ellenkező szelek miatt tsak igen lassan evezhettünk előre; semmi nevezetes dolog nem történt; a' madarak közzül szélvészmadár (*procellaria pelagica*) és puffinus jött olykorolykor előnkbe; repülőhalakat is láttunk de tsak egy *Phaëtont* vagy napfordulási madarat se. A' Melegmérő többnyire $21^{\circ} 22^{\circ}$ — on állott délben (az árnyékon. Oct. 12-dik napján a' Portugalliai's Braziliai Király ö Felségének neve napját innepeltük. Mennél közelebb mentünk az Aequatorhoz, annál inkább kisebbedett a' meleg. — 16-dikban egy háromárbotzfás hajó tünt elénkbe napkelet felé; a' *Don Juan VI.* mindjárt egy ágyú lövést tett, melly arra való volt, hogy a' látott hajó vonja-fel vitorláit; anglus hajó volt; miolta elindultunk, még két hajót láttunk tsak ezen kívül. 17-dikben estvéli 9 óra tájban mentünk az Aequatoron által. Szokásban van a' hajóslegényeknél, hogy mikor az Aequatoron keresztül mennek, megkeresztelkednek; más nap tehát a' mi matrózaink is reggel mindjárt hozzá fogtak

a' keresztelési tzeremoniákhoz; tsak kevesen voltak közöttök, kik már azelőtt által mentek volna az Acquatoron. A' szél ekkor erősebben és reánk nézve kedvezőbben kezdett déli keletfelől fúni, úgy hogy minden nap 100—170 tengerimérföldeket is elmehettünk. Oct. 23-dikán láttam a' legelső Fregatmadarat (*Pelecanus Aquilus*) a' déli szélességnek $12^{\circ} 5'$ —, és Paristol a' nyugoti hosszúságának $33^{\circ} 27'$ — voltunk. A' hévség mind inkább alább hagyott, mennél jobban haladtunk dél felé. Oct. 29-dikén már a' déli szélességnek $21^{\circ} 26'$ —-ánál voltunk. A' Thermometrum 17° -on alól állott. Igen nagy szél kerekedett északi kelet felől, és nem hogy alább hagyott volna, de még erősebbé lett, úgy hogy már délután szélvészszé változott. A' tenger kegyetlenül hánykodott; egész éjtzaka dühösködött a' szélvész. Az én szobámba igen sok viz bejött az ablaknak rosszszúl záródó tábláján, és sok holmimet által nedvesítette. A' szélvész még 30-dikban is egész nap tartott, hanem egy keveset tsakugyan gyengült. A' *Don Juan VI.* a' mult éjtzakán elvált a' többi hajóktól, tsak a' *S. Sebastian* láttuk, mellynek mi míg tsak lehetett utánna siettünk, de ez is egyszer tsak elenyészett, és világossági jeladásainkra nem válaszolt. Oct. 31-dikén megállott a' szél, egyik lineahajót sem lehetett látni, — a' fregáthajónak tsak egy két vitorlái voltak kifeszítve hogy lassan menjen, de az egész nap tsak társainknak sorsokon való töprenkedésben télt-el. Éjtzaka sokszor rakétákat bortsátgattunk-fel, de nem felelt senki vissza. Nov. 1-ső napján voltunk olyan szerentsések, hogy viradtakor a' két lineahajókat megláthattuk; de nagyon messze utánnunk; a' fregáthajó mindjárt megfordult, és vissza evezett, hogy megtudakozná mint van a' Fő Hertzegaszszony, és ő Excja *Eltz* Gróf? Örültünk midőn

megtudtuk, hogy semmi szerentsétlenség sem esett. A' tenger egy kevésse megtsendesedett; de Nov. 2-dikán ismét nagy szél támadott, úgy hogy a' következő napon újra elkezdett a' szélvész ijjesztegetni bennünket, de délutánra majd ismét tsendesebb lett az idő; este felé még egynéhány halakat fogtunk, és így múlt el ez a' nap tölünk. — 4-dikben viradtakor tünt szemünkbe ama már régen óhajtott *Cabo Frio* mintegy 25 tengerimérföldnyire. Midőn 9 órakor a' szározhoz közelítettünk, felvonták vitorlazászlóikat mind a' két lineahajóink, és a' *S. Sebastian* 2 ágyúlövessel Salvét adott. Az *Augusta* is hasonlóképpen felvonta vitorlazászlóját, és a' Salvét kilötte, mint hogy ő Felségének a' Királynénak neve napja volt, és hogy a' *Cabo Frion* lévő Telegrafusnak, melly a' *Rio Janeiróival* közösülésben van, tudtára adassék a' Fő Hertzegaszszonynak megérkezése. Halkal evezgettünk gyenge széllel nyugot felé a' szároznak, semmi reménségünk sem volt, hogy még ez nap *Rio de Janeiro* elérjünk. Tsak 5-dikén láttuk távolrol az oda való bemenetelt, a' szél igen gyengén fútt, tsak délután 4 óratajban voltak a' hajók a' bemenetellel szemközt. Ő Excja *de Vianna* Gróf Királyi Kamarás, a' Királynak arannyal pompásan feltzifrázott parádéhajóján kijött a' tengeröbölből a' Fő Hertzegaszszonynak a' Király nevében való köszöntésére. Meszszelátótsön láttuk az *Austria* nevü Cs. R. hadihajót az öbölnek közepében; melly elénkbe hajókázott. 5 órakor értük-el a' bemenetelt; a' *S. Cruze* erősségből 21 ágyúlövésekkel köszöntöttek bennünket, a' mit minden egyéb megerősített helyek, batteriák, és hadihajók is tselekedtek. Így evezünk előre; *Don Juan VI.* ment legelől sok tsónakoktól körülvétetve, azután a' hadi hajó, és a' *S. Sebastian*. A' mint a' legelső linea

hajó az *Austria* mellett elevezett, melly azelőtt hasonlóképpen Salvét lőtt, és oldalra vette magát, minden hajósligények parádéba ki voltak állítva, és 3-szor kiáltottak Vivatot. Most már *Ilha de Co-brast* (kigyók szigetét) elértük, mellynek keleti tsutsánál a' Fregáthajó 7 óra tájban megvetette a' vasmatskáját. *Don Juan VI.* annak északi részén állapodott meg; melly alkalmatossággal ismét a' Salve lövések durrogtak. Későbbre a' *S. Sebastian* is a' *Don Juan VI.* mellé vette magát.

Ő Felsége a' Király a' Kir. Familiával egyetemben a' tengeri hajóépítő helyre ment, hogy a' lineahajón lévő Cs. K. Fő Hertzegaszszonyhoz menjen. Eljutván ő Felségek a' lineahajóhoz, a' Felséges Koronaörökösne Marquis *Castello Melhor* ő Excellentiájának karján a' Kir. gályára által ment, és minekutánna ő Felségeket 's a' Fő Uraságokat megköszöntötte volna, kevés idő múlva ismét vissza tért a' lineahajóra, a' mit a' Királyné, a' Koronaörökös, és a' Kir. Herczegek, 's Herczegaszszonyok hasonlóképpen tselekedtek. Majd ismét csak hamar lementek ezek a' gályára a' Királyhoz a' ki alatt maradott, és azzal az óhajtással tértek vissza, hogy bártak minél rövidebb lenne a' Fő Herczegaszszonytól való elválásoknak ideje! Mikor a' gallya vissza indult, valamint mikor megérkezett is mindenfelé Salvékat lövöldöztek. Estve 9 óra felé volt az idő, az egész város, minden erősségek és hajók kiváltképpen pedig a' hajóépítőhely, igen pompásan ki voltak világosítva.

Nov. 6 dikán a' *S. Sebastianra* mentünk által ő Excjának Gróf *Eltznek* udvarlására, és azután behajókáztunk a' városba, melly a' mi állásunktól mintegy fél orányira volt. Láttuk ott az utsákon, a' merre a' Fő Herczegaszszonynak bemenetele ki volt hirdetve, a' lakosokat

házaik' homlokelejének selyemfirhangokkal, és szőnyegekkel való beaggatásával foglalatoskodni. Az utak zöldellő levelekkel és virágokkal voltak beterítve. A' hajóépítőhelytől fogva a' Kir. Udv. Templomig 3 pompás diadalmi boltozatokat lehetett látni, mellyek külömbféle tzifraságokkal, a' tárgynak méltóságához alkalmaztatott ábrázolásokkal és a' Felséges házaspárnak neveivel ékeskedtek. A' tengerfelől pedig gyönyörűséggel lehetett szemlélni az egészen vitorlazászlókkal 's hajókötelekkel beaggatott hadi hajókat, és különösen a' két Austriai Fregátokat, mellyek igen szép izléssel be voltak vitorlázva.

Natterer úrnak ezen levelében elégé Rörnyülállásosan le van ugyan az egész pompás bemenetel is írva; de minthogy ugyan arról két *Rio Janeiroi* Udv. újságdarabok érkeztek hozzánk: tehát ezek szerént írjuk azt mi is le. Egyébaránt *Natterer* úr még tudós társai felől is emlékezik, kikről azt írja, hogy szorgalmasan gyűjtik a' természeti dolgokat. A' Fregáthajók, úgymond végezetre, *Martiusnak* a' közepén indulván meg Europa felé, addig reménylem, hogy gyűjthetek ezen tájékon annyit, hogy valamit haza küldhessek.

A' mit a' *Rio Janeiroi* Udv. újság a' Fő Herczegaszszonynak fogadtatásáról ír, rövideden ide megy ki. "82 napi tengeri utazás után elérkezett végre az az örvendetes nap, melly a' Fő Herczegaszszony kétségeskedéseinek véget vetett, az új világ várását pedig megkoronázta. Nov. 6-dika olly nap volt, mellyen valamerre tekintett az ember, mindenfelé csak azt látta; hogy miképpen iparkodik minden lélek a' szarozon és tengeren örömet kijelenteni. De a' K. Familiájé volt tulajdonképpen az öröm, és itt is a' Koronaörökösé, kinek olly régtől fogva óhajtott jegyesét már csak ugyan nem kellett

félteni a' kegyellen szélvészről, vagy a' tengernek dühösködő habjaitól. Még a' fő Herczegasszony a' hajóban volt; dél előtt 11 órakor indult-ki a' Fels. Királyné a' Kir. palotából számos kíséretével oda a' hol kellett ő Fő Herczegasszonyságának a' szárazra kiszállani, ilyen rendel: Elöl ment egy lovas osztály; ezt követték a' Kir. Lovászmesterek, ezek után ment a' fő Kamarás. Az első kocsiban az Udvari tisztviselők (Viadores) mentek, a' másodikban ő Felsége a' Királyné két Kir. Herczegasszonyokkal ült; a' 3. dikben a' több Kir. Herczegasszonyok; a' 4. dikben a' Fő Udvarmesternék és az ötödikben az első és második rangú Udv. Dámák ültek. — 12 óra után kevéssel a' Király ő Felsége, Udvarának Nagygyaitól és egyéb Udv. embereitől kísértetve közelített a' tengeri hajóépítőhelyhez, és a' Királyné's Kir. Herczegasszonyokat gályájára felvén ágyú durrogások 's puska lövöldözések között evezett a' *Don Juan VI.* hajóra a' Fő Herczegasszonynak elvitelére. Abban a' szempillantásban mellyben a' Koronaörökösne a' Lineahajóból kiszállott, mindenféle az örvendezésnek mindenféle jelei látszottak, és hallattak. Egy hid csak tsupán az ő kiszállására volt építve. A' hajóból való kiszállás délután 2 órakor esett. Ő Felségek és az új Fels. házas pár a' városnak minden nagyobb utzásit bejárták a' népnek örvendező kiáltásai között; több diadalmi boltozatok alatt mentek-el, míg végre a' templomba értek, a' papi megáldás elvételére. A' Kir. Familia ezután a' várba visszament és az ablakokrol mutatta magát az egybegyült sokaságnak. Estve felé ismét hajóra ültek, hogy a' *St. Christavao* várba mennének a' hol a' kocsik vartak, mellyek a' Boavista nevű várba való menetelre voltak rendeltetve. — A' következő napon *Eltz* Gróf ő Excja mint Austriai rendkívül való Követ Audientziá-

ra bocsáttatott. Estve a' Diplomai Testegyütt volt, és az öszveséges nemesség ő Felségeknek bemutatattott. Theatromi's musikai multságok vetettek véget az e' napi örvendezésnek. 8. dikben a' Követ úr a' Királyné ő Felségénél volt audientzián. Estve a' *St. Juan* nevű Theatrumban az egész Kir. Familia megjelent. Ezen 3 egész napokon a' nép mindenféle vigadozási czeremoniákkal kimutatta örömét. 15. dikben mint a' Koronaörökösne neve napján nagy gála volt az udvarnál, és több megtiszteltetések történtek.

Frantzia Ország.

A' Követek kamarájában a' Rekrutázás törvénye mellett vagy ellen tartott beszédek közül most ezeket közöljük: —

Jan. 17-dikén Bignon és Camille-Jordan urak a' törvény megállására voksoltak azzal a' kivétellel, hogy a' kamarákban esztendőnként itéltessen-meg, mennyi katonát kell felszedni. Az első megmutogatta, hogy mikor a' Conscriptiot eltörlötte a' mostani Constitutio, akkor nem minden rekrutázást, hanem a' katonaszedésnek csak azt az atyaiszivkeserítő módját törlötte-el, melly szerént egész nemzettségek felszedettek; a' második pedig különösen az előmozdulás' módját támogatta azzal a' még mástól fel nem hozott okkal, hogy ha a' Király polgári tisztviselőket, 's birákat kinevezhet, miért ne katonatiszteket. *Salaberry* úrnak Royalista-Armádiáját derekasan megrángatta.

Jan. 19-dikén Bonald úr megmutatta hogy a' szóban forgó törvény a' Conscriptiót eltörlő Constitutio' tikkelye ellen van, és hogy mikor az előtt a' Frantziáknál kényszerített katonaság volt, adók helyett volt az a' népre vetve; ugy de most annyit kell a' népnek adózni, hogy már nem is lehet többet rajta kivenni,

és még is ezen új terhek mellett a' régi-
ek is rajta hagyatnak. Továbbá azt mon-
dotta, hogy kénszerített katonákkal és
csak olyanokkal lehet országokat hódol-
tatni, mint hajdan Roma Asiát 's Afrikát
meghódoltatta; de az erőltetett szolgálat
semmivé teszi az igazi katonai tüzet. Egész
Európa kárhoztatta, így beszélt tovább
a' rabszolgákkal való kereskedést, és mi
annak közepén állitunk-e olyan ember-
vásárokat-fel, a' hol egyik atya, fia' meg-
szabadításáért, másik atyával alkudozik,
ennek fiának a' vére felett. Az esztendei
voksolás szükségtelen. Az erőltetett szol-
gálatból utóbb csak a' lenne hogy kato-
nai igazgatás állana lábra, a' mikor osz-
tán egy ditsősségszomjuzó ember kardját
oda tehetné, a' hol most Elölülönknek a'
tsengetyűje áll, és Kamaránknak az ajta-
jára ezt írhatná: *Chambre à louer* (ez
a' kamara, kiadó). *Morisset* mellette,
de Pontet ellene volt a' Törvénynek:
Solilhac védelmezte azt, mindazáltal az
esztendeji katonaszedésnek a' Kamarák
által való meghatározását abból az okból
nem hagyván helybe, mivel a' Monar-
chiát attól lehetne féltetni, hogy ágyugo-
lyobisok helyett fekete golyóbisokkal lö-
völdöztetne az öszve; a' Veteranusok' le-
gióji helyett egy más tartalék sereget jo-
vallott, melynek egyik része 26—29, a'
másik 29—32 esztendős vagy már szolgál-
latjokat végzett, vagy fiatal katonákból
állana. Ezt a' Reserva dolgát *Voysin*
de Gartempe olly fontosnak mondja,
hogy ő maga, úgymond, vélekedését még
csak ki sem meri az eránt nyilatkoz-
tatni.

Jan. 20-dikán benyujtatván a' Köve-
tek kamarájába az *Itineraire de Bou-*
naparte de l' Ile d' Elle à St. Helene
tízimű könyv, ismét a' Rekrutázás törvé-
nye jött szóba. *Sartelon* mentette azt,
de Villele pedig számtalan sok ellenmon-
dásokat talált abban; *Bonaldnak* már

oda fent elő adott értelme mellett ma-
radt a' kénszerített szolgálatra nézve, és
azt hogy a' verbuálás is elegendő volna
azzal igyekezett megmutatni, hogy igen
sokakat vissza kellett igazítani mikor a'
mostani gyalog sereget formálták; még
most is, úgymond, legalább is 300,000
katona van határozatlan szabadsággal ha-
zájában, a' multt esztendőben magok aján-
lották igen sokan magokat katonáknak az
iszonyú nagy drágaság miatt, 's vissza kül-
dettek. *Mitsoda* jusson mondhatja to-
vábbá a' Minister azt, hogy ennek a' tör-
vénynek az állandóság egy különös tulaj-
donsága? Sohó, úgy mond ő, ezt az ál-
landóságot fel nem találja benne, t. i.
nem a' régi katonákra nézve, kiknek há-
zi nyugodalmokat a' Veteranus szolga-
lattal kell feltcerélni, — nem a' fiatalok-
ra nézve; a' kik abban a' reménységben,
hogy vége van a' Conscriptionnak, meg-
házosodtak, és most majd ismét a' sors-
vonás' kotzkájára ki kell tenniük mago-
kat, — sem végre a' Tisztekre nézve,
kik a' régibb szolgálat jussánál fogva akar-
ván fellyebb menni, midőn majd ezen
jussok megsértődik, és ezért panaszo-
kodni fognak, a' Ministerek kényeknek
tétetnek-ki, és az igasságtalanság 's füg-
getlenség között kell nekik vesztegelni.
Távol legyen az én tölem, hogy én azt
vitatnám, mintha Frantzia Országának ma-
gát a' Szomszéd Hatalmasságok katoná-
systemájához kellene mérni. Csak azt
akarom hogy azt kívánják tőlünk a' mit
szükségesnek ítélnék. 30 esztendőknek
elforgása alatt az erőszak, és ravaszság
szörnyü magamegeröltetésébe került ha-
zánknak; de mi lett mind azokból a' Kor-
mányokból, mellyek katonai erejeket fe-
lette megeröltették? Az esztelenek sem-
mivé lettek. Ezután a' Reservára nézve
a' maga plánumát adta elő. Azután azt
tízafolta-meg, hogy az új katonai Systema
a' polgári rendelkezések' megállásának is zá-

loga. Mitsoda állapotban vannak ugy-
mond a' ti polgári rendelkezéseitek, hogy azok-
tól a' katonai systemának úgy leendő for-
mányozását reménylitek, hogy ez a' sza-
badság állapotjában veszedelmessé ne le-
hessen? Sokhol se talállok állhatatos szer-
keztetésre. A' Constituziós Monarchia
be van hozva, és még most is mindenütt
vagy a' köztársaságnak vagy a' Despotis-
musnak törvényei uralkodnak; a' *Mai-
reket* leteszik, annélkül hogy magokat
megigazíthatnák, a' szabad városi taná-
tsosokat nem a' közönséghez tartozó em-
berek választják 's a' többi. Erre *Chau-
velin* és többek felszóval azt mondták
hogy: „igaz” — *Barante* Kir. Biztos
azon fundálta a' törvényt mentő beszé-
dét, hogy miolta a' nemes embereknek
nintsenek Vasallusaik, azolta minden em-
bernek egyformán kell a' katonáskodás
terhében részesülni, így volt ez már a'
revoluzió előtt is; a' mi pedig a' Con-
scriptioban nem jó volt, az az új törvény-
ben eh van egészen mellözve. A' régibb
szolgálat szerént való előmozdúlást így
védelmezte: egy részről tudni kell a' tisz-
teknek, hogy nem tsupa önkénytől függ
előmenetelek; más részről padig a' haza'
oltalmazójinak is bizonyosoknak kell len-
ni, hogy nem tapasztalatlan tisztek veze-
tik őket a' mészárszékre. *Crignon d'
Azouerne* ellenkező beszédét *Brunnde
Villerenne* mentő beszéde váltotta fel.
Ő (az utolsó) ugymond, a' Veteranusok
Legióját úgy nézi mint még annyi nem-
zeti testörző seregeket.

* * *

Scheffer urat, tudvalévő perében,
t. i. a' szabadságnak Frantziaországban
való állapotjáról írott könyvéért a' Pári-
si fenyítő politziai törvényszék 3 hónapi
tömlötzre, és 200 frankból álló pénzfir-
zetésre, továbbá még arra is ítélte, hogy
egy egész esztendeig a' Felső Politziának
felvigyázása alatt legyen, és 1000 Frank-

bol álló kezességi summát tegyen-lejő
magaviseletének zálogául. Ezen ítéletet,
igen keménynek találván *Scheffer* úr
fellyebb appellált.

* * *

A' Pairek kamarájának 23-dik Ja-
nuariusi ülésében, a' nyomtatás szabad-
ságát tárgyazó törvényjavallás 102 vok-
sokkal 59 ellen vissza vettetett.

* * *

Már mind elvitték *Rhodezhöl*, a' *Fu-
eldes* meggyilkolásáért bevádoltattakat
Alby városába. Mikor éppen kotsira
kellett ülni, *Bastide* igen nagyon zugo-
lódott. „Soha, úgy mond, vissza nem
térek ebbe az átkozott tartományba, a'
hol, bánom, hogy születtettem, olyan
helyre veszem magamat, a' hol nem kí-
nozzák így az embert.” Egy kevés ká-
romkodás után bort és kenyeret kért,
mellyet mohón megevett.

Afrikai Ragadozó Státusok.

A' mit a' minap az *Algiriai* Deynek
szilaj magaviseletéről írtunk, tsak ugyan
nem mendemonda beszéd, hanem való-
ságos igaz az. Egy magános levélben az
egész történetnek a' körülállásai pon-
tosan kifejtve levannak írva, t. i. hogy
miből eredt az egész dolog, miképpen
akarták a' Deyt haszontalan észére hozni
's a' t? A' minapihoz adjuk ezen levélből
mi azt a' mi következik. Minekutánna a'
Sardiniai Vice Consul *Delfino* úr meg-
tudta volna egy Sardiniai vitorlazászló
alatt lévő gazdagon megterheltt hajónak
abból az okból való elfogattatását, hogy
a' Scontrinója vagy a' passusa, melly nem
egyéb egy könyvből kimetszett pergamen
darabnál, mellynek a' könyvben lévő fe-
lét a' Barbarusoknak szokták adni, a' má-

sik pedig marad annál a' ki hasznát akarja venni, nem egészen illik öszve darabjával, — egyszeribe jelentést tett a' Sardiniai Consul Carron urnak, a' ki ismét az Anglus Consult Donel urat tudósította felőlle. Más nap a' két Sardiniai Consul mindjárt a' Tengeri dolgokra ügyelő Ministerhez és az Admiralishez mentek, kik a' dologban addig semmit végezni nem akartak, míg az elfogó hajó meg nem érkezne. Megérkezvén ez, hívják mindjárt a' Sardiniai Consult ki a' Vice Consullal meg is jelent. Hozzájok adta a' Spanyol Agens is magát, kinek hasonló panasza volt 3 hajóiknak elvételeért. Itt még meglehetőssen ment a' dolog; mivel megmutatták; hogy tsak egy lószörnyi a' különbség a' passuson, a' mi a' melegnek és nedvességnek a' következtése lehet, egyéb papirosok pedig mind jó állapotban vannak; de a' Divan se jót se rosszat nem végezett, hanem a' Deytől függesztette-fel a' dolgot, és annál tett jelentést. Elmennek a' Consulok a' Deyhez is, de ezt oly rossz kedvbe találták, hogy minden világos megmutatásokat és az Admirálisnak megvizsgálására való utallásokat így viszonzta, hogy nem kell neki több bíró, jó szemei vannak ő neki, és jól tudja mit csinál, egyébaránt már többé nem is rajta áll a' hajóban találtatott, és confiscáltt portékákat vissza adni, mivel katonái mindjárt fellázadnának ellene. Azt is hozzá adta, hogy hiszen maga az elfogott Hajó Kapitánya is megesmerte írásban a' Scontrino hibás voltát, a' mi fájdalom! így is történt; ha különben nem tetszik a' Consuloknak, előttök az út. Ekkor abba hagyták a' Consulok a' dolgot, hanem Nov. 22-dikén ismét próbát tettek. A' Sardiniai Vice Consul török Oratziót tartott a' Dey előtt, de minden haszon nélkül, még ötet és az Anglus Consult (mert a' Frantzia Con-

zulon kívül mind ott volt a' többi) dühösen fenyegette azt mondván a' többek között: nem kell nekem a' tenger, többet terem az én országom mint a' mennyit alattvalóim megemésztenek. Ezután a' Sardiniai és Spanyol Consuloknak fordult, ezek, úgymond, az ellenem forralt egyesülésnek fejei, igazi Muselman nem Keresztyén vagyok én 's a' t. Haragjában törökül testörző Kapitányának a' szerentsétlen *Belzamontnak* meggyilkolását parantsolta. A' minap azt irtuk erről az ifjurot, hogy az Anglus Consulnak a' fia, de nem az, hanem az elébbi Anglus Vice Consulé, és a' Serailba hurtzoltatott leányok testvérei neki. Az ifjút gyönyörű formájúnak írják, az öregebb leány 19 a' kissebb 10 esztendős. A' két elsőbbet, torkokra kést, mellyekre piztolyt szegezve kényszerítették a' Keresztény vallásnak megtagadására, a' legkissebbet ismét elbótsátották. Az Audientziás szobába földszint volt, és valami haramja barlanghoz hasonlított. A' Dey lábait egymáson keresztül vetve és olyan környülállások közt ült a' földön, mint már megirtuk. Nov. 23-dikán a' Sardiniai Consul és Vice Consul ismét az Admiralishez folyamodtak; de mennyire elbámultak látván, hogy a' passust álnok lelküségből úgy kivágták, hogy egy tenyéryn is hibázott már most rajta. Az Admiralis elhalaványodva mondta, hogy ő azt a' munkát nem tselekedte. — Admiralis Ibrahim Reist tsak azért, hogy az első tanátsban azt mondta, hogy nints eligendő ok a' Confiscálásra, számkivetésbe küldötte a' Dey. A' többi úgy történt a' mit már közlöttük, tsak az a' Sardiniai Vice Consultól elragadott 15 esztendős leány, kit annak leányának irtunk, nem volt tulajdon leánya annak, hanem tsak a' keresztvizre ő tartotta azt.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

E r d é l y.

M. Vásárhely Jan. 18. dikán 1818.

Az Erdélyi N. Ország Rendei 1811-ben meghatározták, hogy ezen Országban 2 betegek' háza állittassanak fel, egy Kolosvárt, egy M. Vásárhelyen, és ezen tzelnek elérésére az adozó népnek megterheltetése nélkül, a' Nemesi Rendszabattott bizonyos quantum. De az ebből bejöheto summa későre gyülhetvén egybe, az igaz emberek baráttyai és buzgó hazafiak, fájdalom! már néhai Statuum Praeses Gróf Kemény Samu el ur ő Excja az Országos Betegek háza az Ország Rendei által választott Fő Kormányozója, és a' kedves emlékezetü Gubernialis Consiliarius Gróf Teleki József a' M. Vásárhelyt felállitandó Országos Ispotály' választott Directora, ezt nem várták, hanem telyes igyekezettel munkába vették a' betegek háza felállitását. Adakoztanak a' magokébol, és másokat is meghivtanak ezen közjóra tzelző intézet felsegillésére. — Találkoztanak is kevés számu ugyan, de buzgó felsegillőji ezen nemes tzelnek, kiknek segítségével kitsinyben ugyan de jól organizálva már 1812-ben Januarius holnap 21-én a' M. Vásárhelyi Betegek-háza megnyittattott a' betegek befogadására. Ezen időtől fogva tsupán tsak egynéhány jóltevő emberek baráttyainak segedelmek által, a' nélkül hogy a' N. Ország Rendei által határozott summából valami az Ispotály fundusához jött volna, folytában vagyon ezen Intézet. — Főbb törvényre ezen Ispotálynak az, hogy abba a' betegek minden vallásra vagy nemzetre való tekintet nélkül vétessenek fel, és mind azok kik a' magok tehetetlen sorsokrol bizonyosság levelet mutatnak, ingyen tartassanak

és orvosoltassanak. — Ezen móddal az 1812-dik esztendő Januarius 21-dik napjától számlálva az 1817-dik esztendő utolsó napjáig 328 betegek gyógyittattak, kik közül 305-ön meggyógyulva mentenek ki, 23-an holtanak meg, és ezen megholtak között is tizenegyen olyanok voltak kik fél holtan vitettek volt be. — Az Ispotályban gyógyittott betegek között voltak: R. Catholicusok 117 — Reformatusok 128 — Évangelicusok 7. — Unitariusok 5 — Görög Vallásu Unitusok 40 — Disunitusok 31.

Minden tiszta szeretetből származott álhatatos és munkás akaratot kívánt következés szokott koronázni. — Példa ezen Institutum, — hogy mit tehetnek az emberiség és haza javára tsak kevés számu Hazafiak is, ha igaz buzgóság, munkás és álhatatos akarattal és tisztán a' jó tzel elérésére való törekedés lelkesíti azokat. Legyen ez a' mi hazánkban az emberiség javára tzelőző Intézetek egy nagy hegy' tetejéről most eredő hó gomojaja! Az embert szeretőnek elé tudtára adni a' tzelt, melyet jótételével elősegélhet — itt tsak azokhoz szollunk. —

* * *

Kolosvárról Jan. 26-dikán.

Valamint egész Erdélyben úgy Kolosvárt is az Evangeliko - Reformatusok a' Mlgos Fő Konsistorium Végzése szerént, Januarius 11-dikén ülték a' Reformatio' nevezetes harmadik Százados Innepét. A' felemelkedett Szívek, nem sok külső fényel ugyan, de buzgó lélekkel 's érzésekkel e' következendő rendel inneplék e' nagy napot. A' Szentegyházi Elöljárók, 's a' hit-sorsossai 's számos mindenféle hitbeliek, a' nagy templomba felgyülvén, a' CV-dik Soltár elénekeltetett.

Ezt követte így, a' mind két nemen lévő tanuló ifjuságtól 's több segítő Hang-művészektol énekeltetett Kar-Ének. E' nagy nap és e' nevezetes tárgy, méltán érdemlett két beszédeket. Az elsőt T. Csizsar Samuel úr, a' Kolosvári Szent-egyház egyik érdemes Tanítója tartá; ki is felvévén tárgyul a' CV-dik 'Soltár első verseit tisztán 's éles elmével fejtegeté „*mely fontos okok kötelezzenek egy Keresztényt az Isten nagy nevét magasztalni, hirdetni 's dicsőíteni.* Az Ifjuság karjának ezt követő harmoniája után a' Sz. Széket T. T. Szilágyi Ferentz úr, — a' Kolosvári Collegium Rectora, 's ugyan ott közönséges Historiát, Romai, Görög 's Sidó nyelveket 's Regiségeket tanító tisztelt 's érdemekkel telyes Professor, foglalá-el. Beszéde azon tudománnyal telyes fontosságot 's erőt lehellő, mely mind a' szívnek mind az értelemnek egy formán kedves, és mely mindenkori tulajdona a' tisztelt Professor úr beszédjének. Tudós és felemelkedett lélekkel mutogatá most „*a' Vallások külömbiségeit 's a' Vallások tökéletesedhetését; a' Reformáció szükséges voltát és idvességét tzeljat, 's a' Türedelmet a' Lelkiekben, mint ennek egy fő pontját, nyomosan ajánlá a' Hivéknek.* A' Halgatókat, az ezen beszédek által nevelit buzgó [érzéseik, által tevék mintegy a' lefolyt idő azon nevezetes szakaszába, — 's így háládatos érzéssel áldozának kegyes Fejedelmeknek, kinek atyai szárnyai alatt szabadok a' gondolatok 's kinek kegyességének szüleménnye vala ezen Innep is. — Az ifjuság ezt követő Kar-Énekje bérekeszté az Innepet!!!

Elegyes Dolgok.

A' Londoni Udv. újság szerint Sir John Lech lett Sir Thomas Plumer

helyett Angliának Vice Cancellariusává; Sir John Keane pedig annak a' St. Lucia szigetén volt Kormányozónak, t. i. Generalmajor Seymournak a' ki a' minapi Orkantól okozott szerentséllenség alkalmatosságával megholt, helyébe tetett.

Sok Londoni újságlevelek igen nagyon kikelnek a' Bedfordi Herczeg ellen, azért, hogy ez Hone számára bizonyos summa pénzt ajánlott. A' Courierkülönösen ilyen kérdést tesz fel ezért a' Herczegnek elébe: Ha a' Herczeget vallás és erköltsiség nélkül való emberek veszik körül, mit érnek azok a' nagy ösei jószágok, mellyeket a' Herczeg olly nagy szorgalmatossággal iparkodik megjobbitni.

A' legújabb Londoni tudósítások szerint Londonban Jan. 21-dikétől fogva a' külső dolgokra ügyelő Cancellariában három nap egy más után szüntelen Cabinetumi Tanáts tartatott, mellyen a' Cabinetumnak tagjai mind jelen voltak. Minden ülés tovább tartott 3 óránál. 20 dikban Lord Wellington és Lord Stuart egymással a' hadi Cancellariában dolgoztak. Estve igen hosszú Conferentziát tartott Lord Wellington Lord Castle-reaghal.

B é t s.

Ő Cs. K. Apostoli Felsége az érdeket a' polgári élet minden rendiben illendően jutalmaztatni kész kegyelme szerint, Tek. Gyika Constantine Emanuel, és Gyika János Emanuel urakat a' Királyi-Szék és Haza eránt megmutatott fedhetetlen és munkás hivsége tekintetéből *Désánfalva* Helysége örökös birtokával, és ezen birtokrol veendő Praedicatummal való éléssel méltóztott legkegyelmesebben megajándékozni.

Természeti kü'ö i'össég.

Calabriának partjairól azt írják, hogy ott egy szörnyü nagyságu tengeri állatot láttak mostanában. Egynéhány hajósok, messzire olyan forma jelenést láttak a' tengeren, mintha valamely hajó égett volna; azért is azt gondolván hogy segítség kell, egyszeribe megindultak arrafelé, a' merre a' világosságot látták: A' hajósok csak mennek mennek, azonban semmi hajót nem látnak, a' tűz is közelébb menvén hozzá, inkább valami fosforusforma világossághoz látszott hasonlítani. Egyszer pedig bizonyos távolságra tőlök a' viz alól sűrű füstöt láttak felemelkedni, és siket böggés forma hangot hallanak. A' habok körül belől olly nagy mozgásban voltak, hogy tsónakakkal a' partra kellett sietniük. Azt mondják ezek a' hajósok, hogy ez a' tengeri tsuda állat magosan felemelkedett, és ezután ismét igen nagy erővel vágta magát a' vízbe, úgy hogy a' viz olly nagyot löttsant, hogy a' mint őket is befetskendezte, egészen által áztak. Némellyek azt hiszik, hogy ez nem más állat lehet, mint az a' nagy kigyó, mellyet az Amerikai vizekben láttak. De hihetőbb hogy tűzokádó hegy lehet ott a' tenger fenekén, a' melly nem is olly nagy ritkaság, az állatot a' nézők csak úgy gondolhatták oda, mint ilyen esetekben megszokott esni.

J e l e n t é s.

A' lótenyésztés' és lovaglás' kedvelőihez.

Pesten egynéhány magános méneses gazdák öszve állottak, és ollyan Intézetet állítottak-fal, melly a' Magyarországi és Erdélyi nemzeti lovaknak istállóba való felállításokkal, megtanításokkal, és feltserélésekkel foglalatoskodik. De idegen lovak is felvétetnek ezen Intézetnek ló

oskolájába mind a' lovaglási mind a' kotsikázási haszonvételekre való elkészítés és megtanítás végett.

Ez a' társaság a' fenn álló jó fajtzél erányos megtanítás által esmeretesebbé tenni, a' Magyarországi és Erdélyi lófaj' betség mesterség által megbizonyítani, ez által tulajdonméneseiknek betség megemertetni kívánó polgártársainak alkalmatosságot adni kíván, hogy tulajdon lovaikat ezen Intézetben vagy magok ki-formáltathassák, vagy az Intézetnek a' végett által adhassák, minél fogva egyik esetben szintúgy mint a' másokban az országban bean lévő jó ménesek mind jobban hírre kapnak, mind pedig valósággal fellyebb emeltetnek.

Kiváltképpen pedig az ezen Társaságnak a' kívánsága, hogy Intézetének belső szerkeztetéséhez képpest a' Magyar Ifjuságnak alkalmatosságot szolgáltatasson, a' lóval való bánás, és a' lovaglás' mesterségének, melly a' Magyarra nézve olly igen szükséges, fundamentomossan és tudományosan való megtanulására, — továbbá hogy ló nevelőket és tanítókat formáljon. Ehez képest ollyan legényeket is felfogad ez az Intézet, kiket magános személyek ezen tudománynak megtanulására hozzá küldéndenek.

Ez az Intézet a' lovak, ezen mind a' földmivelésre mind a' Statusra nézve fellelte szükséges állatok eránt való szeretetnek elterjesztésére igen sokat tehet. De tsupán csak a' szíves gyámolítás, és költsönös munkálkodás segítheti mind magát a' Társaságot, mind pedig minden házafiakat arra, hogy magoknak e' részben a' Statusra nézve valóságos érdemet szerezhessenek. *Pesten* Febr. 1-ső napján 1818.

H í r a d á s.

Méltóságos Gróf Tolnai *Festetits György* úr ö Excja Urodalmainak Di-

rectiója által hírül adatik, hogy a' Keszthelyi Georgikonban a' Természet és a' Baromorvoslás Tudományainak Professora mellé egy Adjunctus kívántatik, kinek kötelessége leszen a' Természet Historiájának, a' Physicának, és a' Veterinaria vagy Barom Orvosi Tudományoknak Tanításában a' rendszerént való Professort supplálni, és véle változtatva a' Barmok' orvoslására ügyelni, és e' végre a' körülállásokhoz képest az Uradalmakba is ki menni; fizetése pedig szabad szállás mellett esztendőnként 1200 forintokra folyó pénzben vagyon határozva, annak bizonyos procentualis nagyságbitása, és a' Georgikoni próbatételek alkalmatosságával az igyekezethez mérsékelt Remunerationok mellett. — A' kik ezen hivatalt elnyerni kívánják, azoknak a' nevezett tudományokban, nem külömben a' Deák nyelvben, mellyben azok itten tanittatni szoktak, jártosoknak kell lenni, és azon Tudományokról ugy szintén jó erköltseikről való bizonyágleveleket elő kell mutatni. — Jelenthetik magokat vagy itten a' fent említett Directionál szemállyessen, vagy levél által, vagy pedig a' Császári Királyi Bétsi, és a' Királyi Pesti Barom - Orvosi Institutumnak Tiszteltt Elöljáróinál. Költt Keszthelyen Jan. 25-dikén 1818.

H í r a d á s.

Az Aradi Magyar Királyi Cameralis Praefectusság részéről, legfelsőbb rendelkezésnek következtében, e' következő Fiscalis jószágok, ugymint:

Tok, melly helységben találtatnak 19 $\frac{3}{4}$ jobbágytelekek, 99 házhelyekkel, továbbá 25 zsellérek, 5,323 holdból álló erdőség 3 darabban, 29 $\frac{1}{2}$ hold szántó-föld, 14 $\frac{1}{4}$ hold rét, 1 Szilvás kert, 1 malom, 1 kortsma mellyben bort és pálinkát szoktak mérni; és áll 2 szobákból, 1 konyhábol, egy 12 darab marhára va-

ló istállóbol, 1 pajtából és kertből, úgy szinte egy méz égető kementze, és végre vámi haszon is van, melly utolsó az esztendeji jövedelem $\frac{1}{6}$ részének $\frac{1}{5}$ részéből áll.

Iltyó, melly helységben találtatnak 21 $\frac{5}{8}$ jobbágytelekek 118 házhelyekkel, továbbá 25 zsellérek, mintegy 1,549 hold erdőség, egy 4 holdat 460 quadrat ölettevő szőlőkert, 54 hold szántó-föld, 246 hold irtás, 1 káposztáskert, a' vámhaszon $\frac{1}{6}$ részének negyed része, egy bor, és pálinka kortsma, egy Uraságháza, mellyhez tartoznak 5 szoba, 1 kamara, 1 két száz akóra való pintze, egy 16 darab marhára való istálló, 4 pajta, 1 két száz mérős hombár; továbbá szarvas marhának és sertéseknek való ól, 1 pajta a' pálinka ház szükségire, és 3 kukoritzatartó kasok.

Szeliszye, melly helységben találtatnak 9 $\frac{6}{8}$ jobbágy-telekek, 39 házhelyekkel. továbbá 15 zsellérek, 878 $\frac{1}{2}$ hold erdőség, 86 hold szántó-föld, 40 hold rét, 3 hold irtás, 1 holdas szilvás kert, nem külömben egy vendégfogadó, a' Maros vizén egy malom, a' vámhaszon $\frac{1}{6}$ részének 4-ed része

e' f.eszt. Jun. 30 dikán *Aradon* a' Praefectusság épületében tartandó közönséges kótyavetyénél fogva 3 egymás után következő esztendőkre, úgymint az 1818 diki Nov. 1-ső napjától fogva az 1821 diki Oct. utolsó napjaig inclusive, a' többet-igérőnek árendába fognak adattatni. Hogy azonban tudják előre is mihez tartani magokat azok, kiknek ezen árendához kedvek volna, egyszersmind e' következő feltételek is közönségessé tétetnek: 1) minekelötte valaki a' licitatiohoz bötsáttatna, meg kell neki mutatni, hogy van-e annyit érő jószága a' mennyit az árendapénz és akár a' jószágban akár pedig a' fundus instructusban minden esetre történhető kár lenne. 2) Az első kikiáltás' alkalmatosságával, mind-

járt le kell a' Bánatpénznek 10/100 részét tenni, különben licitálni sem lehet; végződven a' kótyavetye, ez a' pénz a' legtöbbet ígérőnek vagy visszaadódik, vagy az előrefizetendő árendapénzbe tudódik, a' többi Licitansoknak pedig tüstént visszaszolgáltatódik. 3) A' meghatározott árenda fizetési summát mindenkör fertály esztendőnként előre az Aradi Cameralis Perceptori kaszszába le kell tenni, ha pedig ez a' fertály esztendőnek elején legfellyebb is 14 napnál tovább maradna: minden további megintés nélkül kitétetik az árendás az árendából. 4) Az árendából származható peres dolgokban, a' N. M. Magyar Kir. Udv. Kamara ítélete alá kell magát az Árendásnak vetni. 5) Az erdőknek megtartásáról és őriztetéséről az Uraság saját költségén fog gondoskodni, ellenben az árendás köteleztetik: 6) az Uraság épületeit reparáltatni, 's megjobbítatni annélkül, hogy költsége megtérítettne; hanem minden nevezetesebb jobbitásnak a' rajzolatját felsőbb megvizsgálás és helybehagyás végett a' N. M. Magyar Kir. Udv. Kamarának be kell küldeni. 7) az Árendás minden árenda' elengedésről, vagy kárpótlásról lemondjon. 8) A' gazdasági eszközökről és a' fundus instructusrol az által adáskor egy Inventarium készitődik, — az épületek leiratnak, minden megbetsültetik, úgy hogy eltelve az árenda ideje mindent ugyan azon állapotban, és betsben kell vissza adni. 9) Az általadás,

betsülés és visszavétel törvényes Vármegyei tanuk előtt esnek - meg. 10) Az árendának több feltételeit meg lehet mind Budán a' N. M. Magyar Kir. Udv. Kamaránál, mind pedig Aradon a' Praefectuságnál tudni. Budán Januárius 10-dikén 1818.

H í r d e t é s.

Kálozon T. N. Fehér Vármegyei mező városban a' reánk jövő Apsilisnek 14-dikén a' helybéli ser, és pálinka házok, úgy a' kereskedésbéli bolt is, a' hozzátsatolt Urasági jusokkal egyetemben licitaltatni fognak.

A' Serháznál vagyon hat szoba, két konyha, kamara, pintze, bolt, tágos serház, tsiráztató pintze. — A' Pálinka háznál vagyon két szoba, konyha, kamara, több kazánra való pálinka ház, egy alkalmas kuttal. — A' két épület között vannak nagy ló, tehén, és göből istállók.

A' kinek kedve lesz ezen haszonvételeknek kibérlésére a' reánk jövő Aprilisnek 15-dikén magát a' Kálozi Tisztseágnél jelentse. Költ Kálozon Jan. 20-dikán 1818.

Tudományos Jelentés.

A' Prof. Szlemenits úr Discussiójára, mellyet irt a' Ratio Juris prudentiae nevü munkátska ellen, a' felelet már felső helyen Revisio végett beadatott, és rövid idő mulva ki fog nyomtattni.

Száz forint huszas pénzért, adtak Váltó czédulában: —
Februárius 6-dikán 298 $\frac{1}{2}$ — 7-dikén 298 $\frac{3}{4}$ — 9-dikén 297 $\frac{5}{8}$ — forintot